

ГРАЃАНСКИ
РЕСУРСЕН
ЦЕНТАР

2 0 1 9

**АНАЛИЗА НА РАБОТАТА НА
СОВЕТОТ ЗА СОРАБОТКА
СО И РАЗВОЈ НА
ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР**

ГРАЃАНСКИ
РЕСУРСЕН
ЦЕНТАР

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕГУНАРОДНА
СОРАБОТКА

Анализа на работата на Совет за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

Ноември 2019

Проектот е финансиран
од Европската Унија

Содржина

Содржина	2
Предговор	3
Појавата на советодавни тела во регионот.....	4
Долгиот пат до воспоставувањето на Советот 2014 - 2017 година.....	5
Основни карактеристики на Советот	7
Анализа на досегашната работа на Советот	8
Структура на анализата.....	8
Работи кои ги врши Советот	8
Номинирање преставници на граѓанскиот сектор во советодавни и работни тела	14
Состав на Советот	16
Членување во Советот	16
Внатрешна организација на Советот и носење на одлуки	21
Избор и обврски на претседател и заменик претседател на Советот.....	21
Одлучување во Советот	22
Содржина на записниците од седниците на Советот	23
Јавност на работата на Советот.....	24
Начин на работа на Советот	25
Честота на одржување на седници на Советот	25
Начин на предлагање на дневниот ред и подготовка на материјали на седниците Советот	25
Работни тела во рамки на Советот	26

Предговор

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) од своето воспоставување прави напори за создавање овозможувачка околина за граѓанско општество. Моделите за соработка и партнерство со граѓанските организации придонесуваат кон унапредување на околината во која делува граѓанското општество.

Имајќи го предвид искуството на земјите од регионот, МЦМС се залагаше за воспоставување на Совет за соработка на Владата со граѓанскиот сектор, преку промовирање на идејата за потребата и важноста на активна меѓусекторска платформа која ќе ги дискутира и афирмира клучните потреби за развој на граѓанскиот сектор и ќе придонесува кон воспоставување на овозможувачка околина за негово делување. Се тргна од разбирањето дека советодавните тела се највисоката форма на партиципација, кога претставници на граѓански организации заеднички работат со владини претставници на одредени прашања од интерес на граѓанското општество. Дополнителен мотив беше и намерата преку Советот да се влијае на довербата меѓу граѓанското општество и државата и да предводат и иницираат промени и овозможувачка околина за граѓанските организации. Понатаму, покрај заложбите МЦМС поддршката ја остваруваше и преку придонес во креирање на стратешки документи за развој на граѓанскиот сектор, во кои беше предвидено воспоставување на ова тело, како и низ целиот процес на организирање на граѓанскиот сектор за силно застапување до негово конечно формирање во април 2018 година.

Следствено, намерата на МЦМС со оваа публикација е да придонесе кон унапредување на работата на Советот, како највисоко тело во мешовит состав со мандат да иницира и дискутира политики важни за целиот граѓански сектор. Имајќи предвид дека очекувањата за значајни промени кои ќе придонесат во развојот на граѓанскиот сектор се големи, а, обезбедувањето на ефективна работа на Советот е важна задача, се надеваме дека истакнатите добри практики во досегашната работа на Советот, но и согледаните недостатоци, ќе дадат одредени насоки за негово подобро функционирање.

Анализата е наменета за сите чинители од граѓанскиот сектор, пред се за членовите на Советот од редовите на граѓанските организации, а секако и претставниците на органите на државна управа. Пошироко, анализата е важна за поттикнување на интересот и довербата на граѓанскиот сектор за работата на Советот, како и зголемување на проактивноста за вклучување со иницијативи и предлози.

Се надеваме дека оваа анализа ќе биде и поттик за остварување на заложбата на Владата и на државните институции за развој на граѓанското општество наведени во актуелната Стратегија на Владата на Република Македонија за соработка со и развој на граѓанскиот сектор 2018-2020, за обезбедување на функционален Совет кој ги претставува потребите на граѓанските организации.

Емина Нурединоска

Раководителка на Одделението за граѓанско општество и демократизација

Појавата на советодавни тела во регионот

Појавата на советодавни тела во регионот беше инспирирано од добрите искуства на земјите од Западна и Источна Европа во последните дваесетина години¹. Оттаму, разбирањето на советодавните тела е како највисока форма на партиципација, кога претставници на граѓански организации заеднички работат со владини претставници на одредени прашања од интерес на граѓанското општество. Советите обезбедуваат место за дијалог меѓу владите и граѓанскиот сектор, па така и можност за развивање политики поврзани со одржливоста на граѓанскиот сектор. Пред се, нивната улога е да влијаат на довербата меѓу граѓанското општество и државата и да предводат и иницираат промени и овозможувачка околина за граѓанските организации.

Постојат разновидни модели кои се користат за развој на граѓанското општество и соработка со владата². Нивното постоење се темели врз неколку претпоставки: промоција на концептот за отворено, партнерско и транспарентно владеење, фацитација на комуникација и создавање на платформи за структуриран и континуиран дијалог, поддршка на развојот на граѓанските организации, зголемена вклученост во процесите на креирање политики особено на прашањата кои го засегаат секторот, вклучување на граѓанските организации во интегративните процеси на Европската Унија (ЕУ) и признавање дека е водечка сила позади практиките за соработка.

Клучни предуслови и причини за успех и ефективност на работата на советодавните механизми се бројни: јасен мандат и место во рамки на владината структура, предвидени средства во државниот буџет за финансирање на активностите на Советот, посветено лидерство и компетентни вработени кои даваат административна поддршка за ефективно функционирање на работата на Советот. Важно за успех е и степенот на децентрализација, т.е. вклученост на различни фокални точки, чувство на посветеност и сопственост на механизмот, како од страна на претставниците на граѓански организации така и од органите на државната управа, како и периодично разгледување на спроведувањето на работата на Советот.

За проширувањето на советодавните тела низ Западен Балкан, клучна беше улогата на ЕУ преку извештаите за напредокот и финансиските инструменти во градењето и потенцирањето на потребата од овие механизми за соработка, кои се дел од околината во која делуваат граѓанските организации. Дополнително, потенцијалните придобивки од воспоставување на советодавни механизми доаѓа од дел од земји на Западен Балкан, особено Хрватска која има водечка улога во регионот каде за првпат е воспоставен Совет во 2002 г., додека следното тело е воспоставено во Црна Гора во 2010³.

Слично, и во земјата, идејата за унапредување на дијалогот и развој на секторот, започнува со првата Стратегија од 2007 година, т.е. со првото воспоставено Одделение во рамки на Генералниот секретаријат на Влада на РМ, во 2004 г., но конечната реализација на советодавно тело се случи по повеќе од декада.

¹ http://ecnl.org/dindocuments/439_Keeping%20up%20the%20Momentum_TACSO%20research.pdf

² <http://www.icnl.org/research/resources/ngogovcoop/Models%20to%20Promote%20Cooperation%20Working%20Paper.pdf>

³ Емина Нурединоска, Споредбена анализа на советодавните тела за дијалог и развој на граѓанскиот сектор во Хрватска, Црна Гора и Словенија, мај 2013

Долгиот пат до воспоставувањето на Советот 2014 - 2017 година

Република Северна Македонија се заложи за развојот и соработката на граѓанскиот сектор преку три стратешки документи почнувајќи од 2007 година. Во рамки на првата Стратегија за соработка на Владата со граѓанскиот сектор 2007-2011 (во понатамошниот текст се користи стратегија) експлицитно не е спомената потребата од формирање на Совет како механизам за соработка⁴. Сепак дадена е одредена насока, дека Владата ќе цели кон обезбедување конкретна институционална обврска за негување сеопфатни и поквалитетни односи меѓу државата и граѓанскиот сектор. Конкретните активности пак предвидуваат основање на механизми за соработка помеѓу министерствата и граѓанските организации во спроведувањето услуги, советодавни тела за разгледување и спроведување одредени проекти итн. Во 2010 година, извештајот за напредокот на спроведувањето на Стратегијата пак јасно дава препорака за потребата од воспоставување на Совет⁵.

Во втората Стратегија за соработка на Владата со граѓанскиот сектор (2012-2017) експлицитно беше истакната потребата од воспоставување советодавно тело за унапредување на соработката, дијалогот и поттикнување на развојот на граѓанскиот сектор⁶. Во Стратегијата, Владата ја препознава потребата да се вклучи поактивно граѓанскиот сектор во дефинирање на политиките и да придонесе кон континуирана и отворена дебата за потребите од развој на граѓанскиот сектор. За таа цел, Владата предвиде зајакната институционална соработка и зголемено учество на граѓанските организации во дефинирање на приоритетите за соработка и развој, преку советодавно тело. Телото требаше да биде воспоставено во соработка и консултации со граѓанските организации и во таа насока беа предвидени низа активности почнувајќи од консултации и подготовки за Советот врз основа на добри практики, се до подготовка на интерни акти. Во 2013 година со финансиска поддршка од ЕУ преку проектот ТАКСО ја подготви првата споредбена анализа на постоечките советодавни механизми и содржеше предлог на модел на Совет, а предлогот беше дискутиран на дводневна дискусија со 85 учесници⁷.

Согласно мерките и активностите во Стратегијата, во 2014 година преземен беше првиот чекор на Владата, преку подготовка на предлог-одлука за формирање Совет за унапредување на соработката, дијалогот и поттикнување на развојот на граѓанското општество. За предлог-текстот беше објавен повик за консултации со граѓанските организации при крајот на ноември 2014 година.

По одржувањето на консултациите, првичниот текст на предлог-одлуката во јануари 2015 г. беше изменет и предвиде проблематични одредби кои оневозможуваат формирање совет во согласност со принципите на репрезентативност и легитимност. Во новата предлог-одлука беше предвидено посебна комисија формирана од страна на Владата да врши постапка за избор на членови на советот од редовите на граѓанските организации, наместо тоа да биде направено јавно и од самите организации. Дополнително, предвидена беше повеќебројност на претставници од органите на државна управа, наспроти претставници од граѓанското општество. Конечно, и покрај тоа што претседателот на советот

На овие измени на првичниот текст на предлог-одлуката, реагираа 75 ГО со конкретни барања и предлози и постапката на усвојување беше "замрзната" во времетраење од една

⁴ Стратегија за соработка на Владата со граѓанскиот сектор 2007-2011

⁵ 2010 година, Извештајот за напредокот на спроведувањето на Стратегијата јасно дава препорака за потребата од воспоставување на Совет

⁶ Стратегија за соработка на Владата со граѓанскиот сектор : 2012-2017. - Скопје : Влада на Република Македонија, 2012-2017

⁷ Дводневната конференција беше организирана во јуни 2013г. од проектот ТАКСО финансиран од Европската Унија

согласно добрите практики треба да е претставник на граѓанското општество, со новите одредби беше предвидено да биде избран од Генералниот секретаријат (ГС) на Владата.

Во 2016 година повторно се отвори процесот на воспоставување на Совет. ГС на Влада го претстави предлог текстот на Одлуката за формирање на Совет за соработка со и развој на граѓанскиот сектор (во понатамошниот текст се користи Одлука) пред граѓанските организации⁸. По само два работни дена откако изменетиот текст на одлуката беше претставен, истиот беше усвоен на редовна седница на Владата на 17 мај 2016 година⁹. Следствено, Владата не овозможи доставување коментари и мислење од страна на организациите. Ваквата состојба доведе до заедничко здружување и реакција на група од 93 граѓански организации¹⁰.

На реакциите на граѓанските организации, немаше повратни информации од страна на Владата и по три дена од донесување на одлуката, на 23 мај 2016 година, ГС на Владата објави јавен повик за избор на 13 члена од здруженија и фондации на Советот за соработка на Владата со граѓанскиот сектор. Резултатите во скоро сите области во кои беа избрани претставници од граѓански организации во Советот беа проблематични, бидејќи профилот на избраните кандидати, како и портфолиото на нивните организации, не беше соодветно на дадените области (развој на граѓанското општество, култура итн.). Понатаму, избраните кандидати беа поддржани главно од ГО со кои тесно соработуваат во истата област, и покрај тоа што немаат искуство и придонес во одредената област (на пример, во областа на развој на граѓанското општество кандидатот со најмногу гласови беше претседателот на Кајакарската федерација на Македонија, поддржан од гласовите на другите спортски федерации, како: карате, бокс,

Вкупно 93 организации испратија официјален допис до Владата (меѓу кои и оние кои дотогаш се залагаа за формирање со долгогодишно искуство во граѓанското општество), изразувајќи загриженост за функционалноста и работата на Советот од повеќе причини:

- отсуство на квалитетни консултации;
- мнозинство членови од страната на ОДУ;
- усвојување на Одлуката во екот на политичката криза и со техничка влада;
- краток рок и непрецизните технички детали за избор на кандидатите без механизам за надгледување на процесот.

Дел од граѓанските организации што претходно упатија јавна реакција за запирање на процесот за избор на претставници од граѓанското општество во советот организираа консултативна средба на која се дискутираше за содржината на одлуката и ги усогласуваа различните мислења и ставови за формирање функционален совет.

Клучни измени беа предложени во насока на:

- зголемување на бројот на членовите од редовите на ГО;
- подигање на нивото во административната хиерархија на претставниците од ОДУ;
- подигнување на транспарентноста и отчетноста при спроведувањето на изборот на претставници од ГО;
- сеопфатност на областите од кои доаѓаат членовите од ГО.

Бадминтон итн. Сепак, избраните кандидати никогаш не беа официјално потврдени од страна на Владата, а со тоа и Советот не беше официјално воспоставен до крајот на 2016 г.

Воспоставувањето на Совет за соработка беше реafirмирано по подолг застој, односно во јули 2017 година кога ГС преку Одделението за соработка организираше средба со граѓански организации кои го следеа

процесот на воспоставување на Совет и во континуитет понудија измени и дополнувања на одделни решенија од постоечката одлука за формирање Совет. По состанокот, Одделението беше задолжено да спроведе процес на електронски консултации за последниот текст на

⁸ <https://www.nvosorabotka.gov.mk/?q=mk/node/63>

⁹ <https://www.nvosorabotka.gov.mk/sites/default/files/dokumenti/odlukaSovet982016.pdf>

¹⁰ Реакцијата е поддржана од 93 граѓански организации

одлуката за формирање совет. Заедничките заложби на граѓанскиот сектор резултираа со прифаќање на најголем дел од нивните предлози во конечниот текст на одлуката⁹⁴.

Врз основа на член 6 од одлуката, Одделението во декември објави јавен повик за избор на 16 членови на советот од редот на здруженијата и фондациите. Процесот на избор на членови од граѓанскиот сектор започна на 21 декември 2017 година. Во рамки на зададениот рок, пристигнаа апликации од вкупно 52 кандидати.

Сепак, од нив само 32 организации имаа предложено кандидати со комплетна документација и запазени и исполнети организациски и индивидуални критериуми. Процесот на избор на претставници од граѓански организации беше оценет како транспарентен и отчетен.

Два претставника од граѓански организации присуствуваа на отворањето на пристигнатите документи и броењето на гласовите. Имено, Одделението пристапи до претставниците од граѓанските организации од неформалната иницијатива составена од над 89 организации и од ИПА механизмот кои активно беа вклучени во забелешки и решенија во текот на долгиот период на воспоставувањето на Советот.

Основни карактеристики на Советот

Во Стратегијата за периодот 2018 до 2020 година, уште во првата приоритетна област нормативна, институционална и финансиска рамка за развој на граѓанскиот сектор, зацртани се клучни активности кои ќе обезбедат ефективно функционирање на Советот и тоа: обезбедување на редовна работа на Советот, изработка на ефикасни методи за консултирање и информирање на граѓанските организации за работата на Советот, спроведување на стратешко планирање на работата на Советот и воспоставување на механизам (алатки) за комуникација интерно помеѓу членовите на Советот, но и кон јавноста.

Основен документ кој ја дефинира работата на Советот е Одлуката за формирање на Совет за соработка со и развој на граѓанскиот сектор¹¹. Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор е советодавно тело на Владата за унапредување на соработката, дијалогот и поттикнување на развојот на граѓанскиот сектор во Република Северна Македонија. Советот ја одржа својата конститутивна седница на 16 април 2018 година. Советот е составен од вкупно 31 членови кои ги назначува Владата и се наоѓаат во таа позиција во времетраење од 3 години. Од нив 15 доаѓаат од редот на вработените во органите на државна управа и 16 членови на предлог на организациите регистрирани согласно Законот за здруженија и фондации (ЗЗФ).

Советот освен унапредувањето на соработката и партнерскиот однос со Владата и нејзините органи на државна управа има за задача да ги следи, анализира, дава мислење предложува нови или иницира измени на различни закони и политики кои го регулираат и поттикнуваат работењето на граѓанскиот сектор. Потоа, Советот е неопходно да го следи спроведувањето на Стратегија, планирањето на приоритетите за финансирање на граѓанските организации од буџетот на РМ, и други прашања од интерес и на предлог на граѓанскиот сектор. Административно-техничките работи на Советот ги врши Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата.

¹¹ <https://www.nvosorabotka.gov.mk/sites/default/files/%D0%9Edlukata%20za%20Sovetot%20-%20precisten%20tekst%202019.pdf>

Анализа на досегашната работа на Советот

Структура на анализата

Анализа на работата на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор се однесува на периодот април 2018 до септември 2019 година. Анализата го разгледува функционирањето и работата на Советот, согласно главните акти и тоа Одлуката и Деловникот кои ја регулираат неговото постоење и работа. Анализата е структурирана на начин што во прво се разгледува законското решение за одреден аспект (работа, состав, членство, внатрешна организација и носење одлуки, начин на работа, работни тела во рамки на Советот и номинирање на претставници во советодавни и работни тела и јавност на работата) од делувањето на Советот и е обезбеден коментар согласно добрите стандарди и практики. Во вториот дел пак, се разгледува функционирањето и работата на Советот и спроведувањето на законските и подзаконските акт во практика. Податоците за анализа на практиката, се засновани пред се на достапните записници и материјали објавени на веб-страницата на Одделението за соработка со НВО, за седниците на Советот. Понатаму, прибрани се други материјали преку деск истражување од достапни анализи како што е Извештајот за овозможувачка околина за развој на граѓанското општество 2018, во кој се спроведува онлјан Прашалник за следење на овозможувачката околина за 2018 година, на кој одговорија со 223 организации и анализи од други организации¹².

Работи кои ги врши Советот

Работите кои Советот е потребно да ги врши се определени во член 2 од Одлуката за формирање на Совет за соработка со и развој на граѓанскиот сектор, а тоа се:

1. Следи и анализира јавна политика која се однесува и/или влијае на граѓанскиот сектор
2. Иницира донесување на нови или изменување и дополнување на постојните прописи за унапредување на правната и институционалната рамка за делување на организациите
3. Дава мислење по предлози на закони, стратегии, програми и други правни акти кои се однесуваат или влијаат на развојот и на делувањето на граѓанскиот сектор
4. Го поттикнува унапредувањето на соработката и градењето на партнерски односи на Владата и органите на државната управа со граѓанскиот сектор
5. Учествува во подготовката и го следи спроведувањето на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор и Акцискиот план
6. Дава мислење на годишно ниво за реализација на Стратегијата за соработка на Владата со граѓанскиот сектор
7. Ја следи и анализира вклученоста на организациите во процесот на креирање на јавната политика преку доставените извештаи за спроведени консултации од страна на органите на државната управа и дава препораки за нејзино унапредување
8. Дава предлози при планирањето на областите и специфичните приоритети на финансирање на активностите на организациите од Буџетот на РМ
9. Ги разгледува годишните извештаи на Владата и ОДУ за финансираните програми и проекти на организациите и дава препораки
10. Разгледува предлози на организации и зазема ставови по прашањата од негова надлежност

---

¹² Извештај за следење на овозможувачката околина за развој на граѓанското општество, 2018
<https://rcgo.mk/wp-content/uploads/2020/03/ovozmozuvačka-okolina-izvestaj-2018.pdf>

11. Усвојува годишен извештај за својата работа од претходната година што го објавува на веб страна та на ГС-организациона единица за соработка со граѓанскиот сектор и го доставува до Владата и јавноста за информирање

Деловникот за работата на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор, пак содржи член 2, кој ја опфаќа листата на работи кои ги врши Советот, која за разлика од мандатот предвидени во Одлуката, со подзаконски акт самиот Совет ја проширува надлежноста со алинеја осум, според која: *Советот ги спроведува постапките за номинирање и избор на претставниците од граѓанскиот сектор во работните групи за изработка на јавните политики, комисиите, комитетите, советодавните тела и другите форми на учество по барање на Владата и ОДУ или по барање и иницијатива на организациите.* Освен тоа Деловникот обезбедува допрецизирање и појаснување на пет од излистаните работи во Одлуката. Имено во алинеја 3 и алинеја 7 се наведуваат јасно областите за кои дава мислење Советот и ја следи вклученоста на граѓанскиот сектор кои произлегуваат од областите во кои Советот има претставници¹³.

Анализата на работата на Советот е организирана според достапните податоци во записниците од седниците и активностите кои ги правел Советот. За полесно организирање и анализа на податоците надлежностите се групирани во сродни активности.

Согласно точките на дневен ред во Записниците на Советот, посветено е најмногу внимание на унапредување на односите и зајакнување на соработката меѓу државата и граѓанските организации (22 точки на дневен ред). Имено, Советот го прави тоа главно преку номинирање на претставници на граѓански организации во различни тела (12 точки на дневен ред за оваа цел), како и номинации за учество на настан (2 точки на дневен ред).

Понатаму, посветено е особено внимание на дискусија за предлог-моделот за вклучување на организациите во ЕУ преговори, како и за разгледување на информации за учество на ГО во консултативни процеси (4 точки).

Следно, во 16 точки на дневен ред Советот се посветува на унапредување на сопствените внатрешни капацитети (усвојување и изменување на документи, и дискусии по однос на различни интерни прашања, како смена на членови, итн.).

Понатаму следи дека во 10 точки на дневен ред разгледани се закони и стратешки документи (предлог-закон за социјална заштита, Нацрт-упатството за регистрација на проекти во Централната база на податоци за странска помош, Предлог-Национална стратегија за развој на концептот на едно општество и интеркултурализмот во Република Северна Македонија, Предлог закон за здравствена-заштита) како и презентирани се и разгледани различни анализи (предлог-модел за реформа на државно финансирање за организации кои работат со хендикеп, анализа на законот за сметководство на непрофитни организации, физичките лица во системот на ДДВ, информација за потребата од добивање податоци од Министерството за внатрешни работи во врска со нападите кон ЛГБТИ заедницата и информација за поттикнувањето на насилство како последица на говорот на омраза, Информирање за статусот на подготовка на Компаративна анализа за моделите на финансиска поддршка на граѓанските организации во земјите од Западен Балкан и ЕУ).

Потоа во седум точки разработени се прашања поврзани со подготовката, усвојувањето и спроведувањето на Стратегијата, додека во четири точки, а меѓу другото дел и од оние информации за анализи се однесуваат на државното финансирање за ГО.

¹³ https://nvsorabotka.gov.mk/sites/default/files/dokumenti/Odluka_za_izmenuvanje_i_dopolnuvanje_naOdlukata_zaSovetot.pdf

Табела бр. 1

Групирани надлежности на Советот	Број на точки на дневен ред (вкупно 61 точка од 15 седници)
1. Следење и придонес кон јавните политики и законодавството кое се однесува на ГО <ul style="list-style-type: none"> • 3 (Разгледување и мислење по однос на релевантни закони и стратешки документи) • 6 (Информации за анализи) 	9
2. Следење и реализација на Стратегијата	7
3. Унапредување на финансирањето од државата за ГО	4
4. Партнерски односи и зајакнување на соработка меѓу државата и ГО <ul style="list-style-type: none"> • 12 (Номинации за различни тела) • 2 (Номинации за учество на настан) • 4 (Информации за предлог модел за вклучување на ГО во ЕУ преговори) • 4 (Информации за учество на ГО во консултации) 	22
5. Унапредување на сопствените капацитети и делување	16
6. Друго релевантно за секторот	3

1. Следење и придонес кон јавните политики и законодавството кое се однесува на граѓанските организации (Надлежности 1, 2 и 3);

Советот во својата работа се впуштил во следење и анализа на различни јавни политики кои се однесуваат и/или влијаат на граѓанскиот сектор, но и пошироко на политики од различни области на кои делуваат граѓанските организации кои се членови во советот.

Советот низ седниците ги следи документите кои се усвојуваат на пример нацрт-упатство и обрасци и спроведувањето во практика на процесот на регистрација на проекти во Централната база на податоци за странска помош на Владата на РСМ. Дополнително, Советот предвидел подготовка на мислење за доставување до СЕП за скратување на рокот за издавање потврда за регистрација на проектот во ЦДАД базата од 15 на 10 работни дена.

Потоа, член на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор од Министерството за финансии бил задолжен да го информира Советот за статусот на подготовка на нов или измени и дополнувања на Законот за игрите на среќа и за забавните игри, како и член на Советот од Министерството за труд и социјална политика (МТСП), по завршување на консултативниот процес и вградување на предлозите и забелешките од граѓанските организации, новиот текст на Предлог-Законот за социјална заштита да го достави до членовите на Советот.

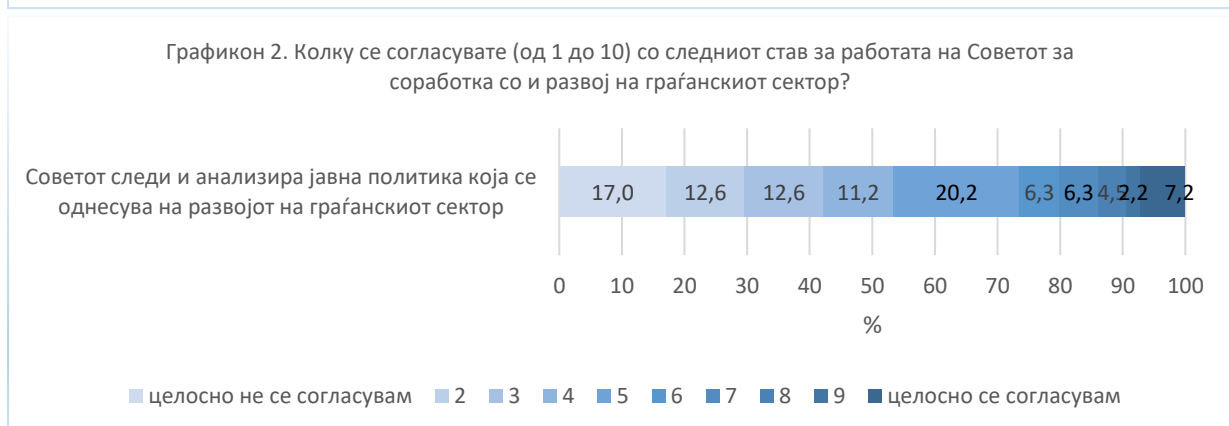
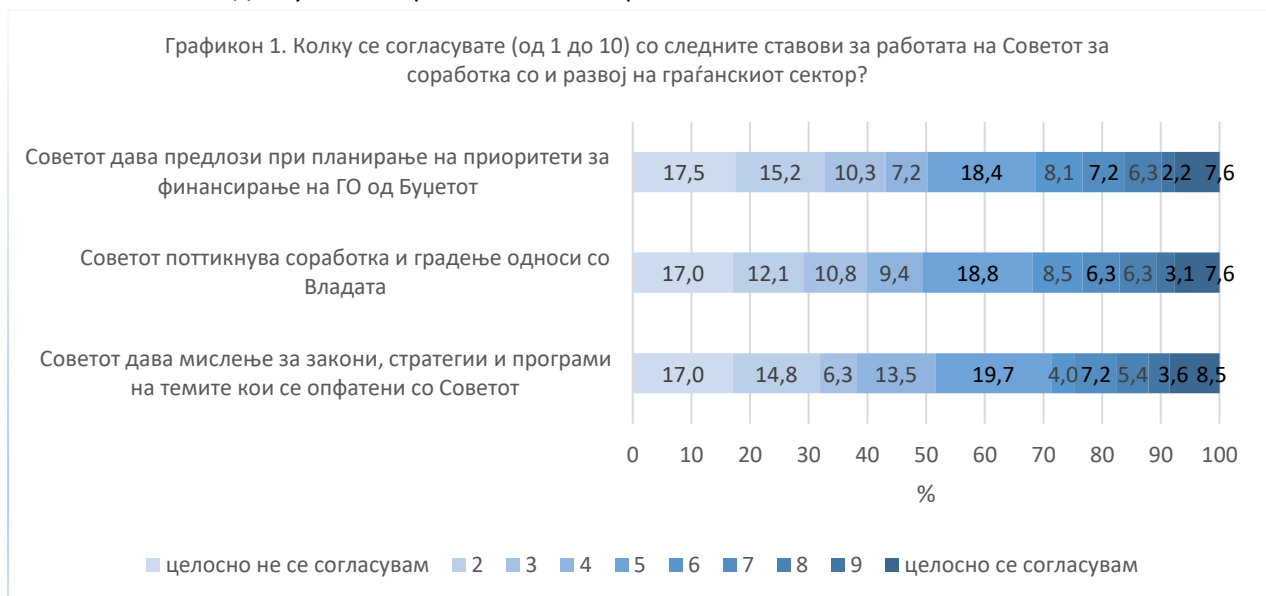
Се водела и дискусија за предложената мерка за измена или носење на нов Закон за сметководство на непрофитните организации по што било предложено да се организираат дополнителни консултации (работилница), со учество на членови на Советот од редот на граѓанските организации и ресорните министерства, со цел утврдување заеднички став за препораките за измени на Законот за сметководство на непрофитните организации. Дополнително, Советот во својата работа го следи и процесот на подготовка на национална стратегија за развој на концептот на едно општество и интеркултурализмот.

Советот иницирал и донесување на нови или изменување и дополнување на постојните прописи за унапредување на правната и институционалната рамка за делување на организациите за две прашања. Првото е поврзано со потребата од иницирање законски

измени со кои ќе се овозможи правична распределба на средствата наменети за лицата со попреченост. Додека второто прашање е поврзано со измена на ЗЗФ. Во таа насока Советот испратил известување до МП во врска со планираната методологија и временска рамка за формирање на работна група за изработка на измените на законот и за организирање на консултации со граѓанските организации.

Советот во својата работа **обезбедил мислење** по предлози на закони, стратегии, програми и други законски и подзаконски акти кои се однесуваат или влијаат на развојот и на делувањето на граѓанскиот сектор во три седници. Станува збор за, Предлог закон за социјална заштита, потоа предлог- нацрт-упатството за регистрација на проекти во Централната база на податоци за странска помош (ЦДАД) и Национална стратегија за развој на концептот на едно општество и интеркултурализмот во Република Северна Македонија.

Според одговорите на граѓанските организации на прашалникот во рамки на Извештајот за овозможувачка околина за развој на граѓанското општество 2018 (во продолжение Извештајот за овозможувачка околина), преовладува ставот дека Советот не следи и анализира јавна политика која се однесува на граѓанскиот сектор, исто така дека не иницира донесување на нови и измени на постоечки прописи и дека не дава мислење за закони, стратегии и програми на темите кои се опфатени со Советот. Ваквото мислење се совпаѓа со податоците од записниците, според кои до седмата седница Советот директно не дискутира и анализира политики кои се однесуваат на граѓанскиот сектор.

2. Следење и реализација на Стратегијата (Надлежности 5 и 6);

Советот посветил значително време на следење и реализација на Стратегијата на Владата за соработка со и развој на граѓанскиот сектор и акцискиот план. Улогата на Советот е значајна во текот на подготовката на Стратегијата и нејзиното усвојување.

Во процесот на подготовка на Стратегијата, на седниците се настојувало усогласување на мерките и активностите со останатите релевантни стратегии, унапредување на финансиските показатели за спроведување на Стратегијата, ревизија и допрецизирање на индикаторите, а предвидените рокови да се однесуваат на резултати. Членовите на Советот биле задолжени да достават писмени предлози и дополнувања. Во текот на подготовка на текстот на Стратегијата, Одделението на седниците на Советот редовно известувало за преземените мерки и остварените средби во насока на усогласување на ставовите, односно мерките предложени од Советот со останатите надлежни институции (пр. усогласување на мерките 5 и 6 што се однесуваат на измени на Законот за игри на среќа и забавни игри и воспоставување транспарентен и доверлив модел за државно финансирање со воспоставување единствен фонд за институционален развој на граѓанските организации и за кофинансирање на ЕУ проекти со министерот за финансии, понатаму во консултација со Министерството за правда одржување на средби од страна на Одделението со граѓански организации за согледување на потребите за измена на ЗЗФ итн.). Имајќи предвид дека Советот е сочинет и од претставници на државни институции, дискусиите на Советот придонесоа за подобро разбирање на потребите на секторот преточени во мерките во Стратегијата, и водеа кон нејзино целосно усвојување, и покрај првичното повлекување од седница на Влада, токму заради отсуство на дополнителни информации околу предлозите за измени и унапредување на државното финансирање за ГО.

Почнувајќи од првата седница одржана во 2019 година Советот го разгледува начинот на подготовка на Извештајот за спроведените мерки и активности од Стратегијата на Владата за соработка со и развој на граѓанскиот сектор (2018-2020), барајќи од Одделението да се направи дополнителна проценка на статусот на реализираните активности и преработка на табеларниот дел на Извештајот, во делот „Степен на спроведување“ по што мислењето на Советот по однос на Извештајот за 2018 година било доставено до Владата. Како дел од дискусијата биле дадени предлози сите активности од Акцискиот план за спроведување на Стратегијата што се однесуваат на изработка на закони или подзаконски акти, надлежните институции да ги доставуваат на мислење до Советот пред нивното усвојување. Друг предлог бил Одделението да доставува до Советот статус на реализација на мерките и активностите од Стратегијата на секои три месеци. Потоа, на 12-тата седница Советот се информирал за Кварталниот извештај за спроведување на Стратегијата и предложил разгледување на конзистентноста на Стратегијата со Годишната програма за работа на Владата за 2019 година.

Членовите на Советот биле исто така поттикнати да предложат активности за промовирање на Стратегијата.

3. Унапредување на финансирањето од страна на државата за ГО (Надлежности 8 и 9)

Унапредување на финансирањето од страна на државата на граѓанските организации е најдискутирано прашање низ Седниците на Советот. Имено, членовите зборувале за државното финансирање на 9 од вкупно 15 седници. Главно во дискусиите предлозите се во насока на обезбедување одржливо финансирање на граѓанските организации од државни фондови кое ќе обезбеди нивна независност; начин и мерки за кофинансирање на ЕУ проекти; олеснување на даночниот третман на граѓанските организации итн.

Поспецифично, Советот беше во тек и особено иницијативен во поглед на дистрибуцијата на средства од Буџетот на Владата. Имено Советот, даде свое мислење по однос на Предлог- програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2019 година оценувајќи дека планираните 12 милиони денари во Предлог- Буџетот на Република Македонија за 2019 година не се во согласност со заложбите на Владата. Советот препорачал намалување на бројот на приоритетните области, и зголемување на

висината на поединечните грантови со цел здруженијата да имаат можност да реализираат проекти со кои би се направиле посуштински промени во општеството. Сепак, Владата не го зема предвид дадениот совет и распредели средства до граѓанските организации. Во процесот на распределба на средствата, Советот се појави во мониторинг улога, при што два члена од советот го разгледуваа процесот и изготвија информација која понатаму беше споделена во Советот.

Советот даде насоки и препораки во однос на планирање на Буџетот за 2020 година да се зголемат средствата наменети за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите, навреме да се консултираат граѓанските организации и Советот при дефинирање на приоритетите за финансиска поддршка, средствата да се распределат најдоцна до 31 март 2020 година.

Дополнително, значајно е да се истакне дека во рамки на својата надлежноста да разгледува годишни извештаи на Владата и ОДУ за финансираните програми и проекти на организациите и да дава препораки, советот иницираше обезбедување на податоци по институции во детали за добиената финансиска поддршка (имајќи го предвид недостатокот).

Дополнително, Советот во овој дел следи и обезбедува мислење за работата на граѓанските организации по однос на ова прашање. Таков е примерот кога Советот ја разгледа анализата на организацијата на Полио плус, на седница, како и нивните заклучоци од јавната дебата. Потоа, достави мислење до МТСП и МФ да ги имаат предвид овие заклучоци за реформа на начинот на финансирање на организациите на лица со хендикеп и воспоставување модел кој ќе и овозможи на државата потранспарентно и целисходно да ги дистрибуира средствата од игрите на среќа и забавни игри кон организациите на лица со хендикеп.

4. Партнерски односи и зајакнување на соработка меѓу државата и граѓанските организации (Надлежности 4, 7 и 10)

Партнерските односи и зајакнувањето на соработката меѓу државата и граѓанските организации се развиваа преку работата на Советот. Една од првите активности беше дискусија за развивање на соодветен и функционален регистар на граѓански организации, како и предлог-образец за регистрирање. Како сектори на дејствување на граѓанските организации се наведени 16 области согласно структурата на Советот, со цел да се олесни комуникацијата и консултациите на членовите. Регистарот е поставен на веб-страницата на Одделението и е функционален.

Во првата година од работата на Советот биле дискутирани, започнати или реализирани активности кои треба да ја зајакнат соработката и партнерските односи. Советот, презема иницијатива да подготви и предложи на Владата модел за вклучување на граѓанските организации во процесот на преговори со Европската Унија. Следствено била формирана работна група за изработка на овој модел. Во врска со Предлог-моделот бил одржан состанок со главниот политички преговарач, главниот технички преговарач претставници на Советот и претставници на Националната конвенција за Европска Унија на Република Северна Македонија. Предлог-моделот беше дискутиран на поширока дискусија на која наиде реакции на дел од релевантните организации кои работат на полето на ЕУ интеграции, со критики по однос на улогата на Советот во определување на членови во работните групи.

Во периодот на анализа, до Советот беа доставени барања од институции (СЕП, МТСП, МП, МЛС, МВР) во различни области (мониторинг комитети за спроведување на ИПА 2012-2020 и на Акциска програма 2017, работни групи за измени на ЗЗФ, за регионален и локален развој и изработка на предлог-план на мерки, активности и динамика за спроведување на процесот на ветинг на вработените) за номинирање на членови за кои беа објавени јавни повици.

Номинирање претставници на граѓанскиот сектор во советодавни и работни тела

Номинирањето претставници на граѓанскиот сектор во советодавни и работни тела не е предвидено во Одлуката како надлежност на Советот. Во Деловникот во член 2, став 2, алинеја 8 наведено е дека Советот спроведува постапки за номинирање и избор на претставници од граѓанскиот сектор во работните групи за изработка на јавните политики, комисиите, комитетите, советодавните тела и други форми на учество по барање на Владата и органите на државна управа или по барање и иницијатива на организациите.

Дополнително, на 13-тата седницата одржана на 4 јули 2019 г., Советот усвои измени и дополнувања на Деловникот и по членот 30, додаде нова глава III-а која ја уредува Постапката за номинирање претставници на граѓанскиот сектор во советодавни и работни тела и нов член 30-а. Според овој член, во случај кога Владата, ОДУ или граѓанска организација ќе достави до Советот барање за номинирање на еден или повеќе претставници на граѓанскиот сектор во работни групи за изработка на јавните политики, комисиите, комитетите, советодавни тела и други форми на учество рокот за кандидирање и избор по правило не може да биде пократок од 15 дена. Дополнително Советот си предвидел обврска да ги информира и консултира организациите во областа што ја претставуваат за да се пријават на јавниот повик (став 3). Предвидено е по добивањето на барањето да се отвори јавен повик. Добиените пријави ги разгледуваат и гласаат мнозинство од членовите на Советот. Избриониот треба да има мнозинство гласови од редовите на граѓанските организации.

Пред 13-тата седница на која настана изменување и дополнување на Деловникот со предвидување на процедурата за номинирање на претставници од граѓанскиот сектор, во практика Советот веќе и без дадена надлежност спроведуваше номинации на членови во разни тела. Така, во рамки на 5-та седница Советот предложи членовите од редот на граѓанските организации да номинираат член во работна група за Законот за игрите на среќа и за забавните игри, по добиено известување од МФ за статусот на подготовка на законот. Членот од Советот од МФ бил задолжен да информира за статусот на Законот, но потоа низ записниците не се сретнува информирање за ова прашање. Следно, на 10-тата и 11-тата седница беа номинирани членови во работна група за регионален и локален развој на МЛС (два члена и еден заменик член), три членови во работна група за ревизија на Програмата за реформи во вработувањето и социјалната политика. Потоа, во јуни и во август се спроведоа два јавни повици за избор на седум претставници од граѓанскиот сектор во ИПА мониторинг комитетот за следење на напредокот во спроведувањето на ИПА 2014-2020¹ и за изработка на предлог-план на мерки, активности и динамика за спроведување на процесот на проверка (ветинг) на вработените во МВР¹.

Дополнително на Седниците се дискутирале и отворале различни прашања во поглед на унапредување на соработката, кои е нејасно дали се оствариле и тоа: вклучување во работната група за подготвување на Националната стратегија за развој на концептот за едно општество и интеркултурализам, соодветно учество на граѓанските организации во процесот на изготвување на Стратегијата на развој на енергетиката, предлог за номинација на член од редот на граѓанските организации во работната група за Законот за игрите на среќа и за забавните игри, по добиено известување од МФ за статусот на подготовка на законот и најава за можност за учество во работна група за реформа на безбедносен систем со фокус на УБК, во која освен претставниците од министерствата ќе бидат вклучени и тројца претставници на ГО кои имаат искуство во областа. Советот за исто така го поддржал инклузивниот процес на подготовка на новиот Закон за здравствена заштита и дал препорака МЗ да ги информира граѓанските организации за причините поради кои дел од нивните предлози не биле прифатени.

Советот разгледал неколку предлози на организации и зазел ставови по прашањата од негова надлежност. На петата седница Советот ги разгледал заклучоците од јавната дебата за реформа на начинот на финансирање на организациите на лица со хендикеп на Полио плус, како и анализата на Законот за сметководство на непрофитните организации. Потоа, Советот бил информиран за материјалите на Хелсиншкиот комитет за човекови права: Хронологија на

напади на ЛГБТИ Центарот за поддршка и Анализа за поврзаноста на говорот на омраза со делата од омраза за периодот 2014-2018 септември, по што член од Советот бил задолжен да формира Предлог-мислење на Советот по однос на овие прашања кое заедно со придружни документи подготвени согласно Деловникот за работа на Владата било доставено до Владата на РСМ. Потоа, член на Советот бил задолжен да ги преработи мислењата на Советот по однос на информацијата за учеството на граѓанскиот сектор во донесувањето одлука во врска со случајот „Национален парк Маврово и планираните хидропроекти на неговата територија“ и информацијата за учеството на јавноста во донесувањето одлука во врска со проектот „Национален гасовод-делница 5-Скопје-Тетово-Кичево“. Советот се информирал и со Планот за комуникација во областа заштита на маргинализираните лица, подготвен од Здружението на граѓани Ресурсен центар на родители на деца со посебни потреби Скопје и Планот за комуникација во областа економски и одржлив развој, подготвен од Центарот за економски анализи Скопје, како позитивни примери што треба да ги следат останатите членови на Советот. Советот ја сослушал и препораките од документот *Физичките лица во системот на ДДВ и владеење на правото во Македонија со посебен осврт и предлог-решенија во делот на авторските договори* подготвен од ЦЕА и Finance Think.

Советот го разгледал и утврдил позитивно мислењето по Годишниот извештај за спроведени консултации во процесот на подготовка на предлог закони од страна на министерствата за 2018 година и оценил дека препораките содржани во него се насочени кон унапредување на квалитетот на одлучување и јакнење на партнерството и довербата на граѓаните во работата на државните институции.

Според одговорите на граѓанските организации на прашалникот во рамки на Извештајот за овозможувачка околина, преовладува ставот не се согласуваат дека Советот поттикнува соработка и градење односи меѓу ГО и Владата, дека зема во предвид предлози од други организации кои не се дел од Советот и дава мислење, како и дека спроведува постапки за номинирање и избор на претставници во други државни тела.

5. Унапредување на сопствените капацитети и делување (Надлежност 11)

Советот одржува значителен број на дискусии и активности поврзани со унапредувањето на сопствените капацитети и делување. Започнувајќи од разгледување на предлог Деловникот за работа, формирање на работна група за негова доработка и усвојување на истиот, понатаму избор на претседател и заменик претседател на Советот, па се до евиденција на оправдани и неоправдани отсуства, структура на записниците, времетраење, избор на нови членови во Советот, престанок на членство итн.

Значајно е и посветувањето на време за годишното известување за работата на Советот во текот на 2018 г. Во текот на деветта седница на Советот бил разгледан и дискутиран првиот нацрт годишен извештај за работата на Советот. Новиот текст од извештајот согласно коментарите, забелешките и укажувањата од претходната седница бил разгледан и усвоен на десеттата седница на Советот. Извештајот е дополнет со предлог табелата за евиденција на присуство на членовите и истиот бил доставен до Владата на РСМ. По повод претстојната годишнина од формирањето на Советот било предложено организирање на настан, со цел претставување на постигнувањата и отворање дебата за идните очекувања од Советот.

Работата на Советот во рамки на области кои ги покрива

Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор во првите 15 седници бил посветен главно на најзначајните области согласно неговиот мандат. Според точките на дневниот ред, дискусиите и преземените активности опфатени во записниците Советот бил најактивен во областите Развој на граѓански сектор и ЕУ интеграции. Активно биле дискутирани и теми од областите Заштита на маргинализирани лица и Заштита на животната средина. Во работата на Советот биле опфатени и областите: промоција и заштита на човековите права и антидискриминација и економски и одржлив развој, а помалку опфатени областите: демократија и владеење на правото, наука, образование и доживотно учење, заштита на здравјето, земјоделство и рурален развој, спорт и култура. Не се забележуваат активности и дискусии во рамки на областите: родова еднаквост, млади и медиуми и информатичко општество.

Работата на Советот во однос на клучните приоритети определени во Стратегијата

Советот работи и согласно приоритетните области зададени во Стратегијата, имено главно дискусиите се во врска со првата приоритетна област Нормативна, институционална и финансиска рамка за развој на граѓанскиот сектор, како и со втората - Демократизација, активно учество на граѓанскиот сектор во општествените процеси, во креирањето и следењето на политиките, со посебен фокус на процесот на интеграција во ЕУ. Последна е третата приоритетна област од Стратегијата - Граѓанското општество како чинител во социјално-економскиот развој.

Состав на Советот

Членување во Советот

Права и обврски на членовите на Советот

Членовите на Советот имаат свои права и обврски за времетраењето на мандатот и тоа:

- да присуствуваат на седниците и да учествуваат во работата на Советот
- да предлагаат расправа за разгледување на прашања од надлежност на Советот
- да учествуваат во расправата и утврдување ставови по прашања за кои се расправа на седници на Советот.
- да ги информираат, надлежните во органот на државната управа што го претставуваат за заклучоците на Советот
- да ги информираат, вклучуваат и консултираат засегнатите страни во областа што ја претставуваат за работата и заклучоците на Советот преку структурирани нови или постојани форми за дијалог на граѓанскиот сектор со Владата.
- да покренуваат иницијативи за унапредување на методот на работа на Советот
- да учествуваат во вршењето на други работи од надлежност на Советот

Присуство на седници на Советот

Членовите на Советот имаат право да присуствуваат на седница на Совет и соодветно и навремено да бидат поканети. За своето евентуално отсуство, потребно е благовремено да го известат претседателот на Советот и да определат лице кое во нивно име ќе присуствува на седницата, без право на одлучување. Секако, членот може своето мислење и предлози за материјали да ги достави до претседателот писмено, пред почетокот на седницата¹⁴.

---

¹⁴ Согласно член 14 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

Членовите од редовите на граѓанските организации на две третини од седниците кои ги одржал Советот определувале замена која во нивно име присуствувала на седницата. Имено, на девет од вкупно 15 седници, биле испратени замени на членовите на претставниците од граѓански организации, меѓу кои дури четири замени биле пратени на една од седниците, потоа три на друга од седниците, додека останатите седум имаат по една до две замени. Членовите од редовите на органите на државна управа пак на малку под половина, т.е. на седум од вкупно 15 седници испратиле свои замени, и присуствувале од две до три замени.

Замените на членовите од редовите на граѓанските организации и органите на државна управа, земале збор преку давање на конкретни забелешки на анализа на Законот за сметководство на непрофитните организации подготвена од локална граѓанска организација, потоа информација за Советот за вклученоста на граѓанските организации во креирање на Стратегија за енергетика на Република Македонија, забелешки по однос на програмата за државно финансирање на граѓанските организации, барање за унапредување на учеството на граѓанските организации во процесот на подготовка на Законот за здравствена заштита. Потоа од редовите на ОДУ, претставникот од МФ го сподели ставот на МФ по однос на студија подготвена од граѓански организации за ДДВ за физички лица, потоа споделување на информација за работата на МИОА, и членот од МВР за информација за намалени напади врз ЛГБТ во текот на минатата година.

Органи на државна управа (15 членови)	Претставници на граѓански организации (16)
Заменик претседателка на Советот: Гордана Гапиќ Димитровска, МИОА	Претседателка на Советот: Фани Каранфилова Пановска, ФООМ
Софија Кузмановска, МЕ	Сабина Факиќ - ЦГК
Андријана Велевска (Маја Лазареска Јовеска) ¹⁵ , МЗШВ	Уранија Пировска - Хелсиншки комитет
Ангелина Бачановиќ, МЗ	Марјан Николов - ЦЕА
Хајрије Соли (Ели Чакар), МЛС	Мимоза Богданоска Јовановска - МНД
Сашо Секуловски, МЖСПП	Зоран Илиески - СЕГА
Атула Касуми (Суета Бајрами), ССРД	Марио Јанчев - СОС Детско село
Славјанка Петровска, МВР	Ирена Цветковиќ - Акција Здруженска
Валентина Шаурек (Миљазим Мустафа), МП	Елизабета Божиноска - Х.Е.Р.А
Сафет Незири, МОН	Лилјана Јоноски - Рурална коалиција
Душан Томшиќ, МТСП	Ана Чоловиќ Лешоска - Еко-свест
Христина Конеска Бероска, СЕП	Силвија Митевска - Такт
Дарко Каевски, АМС	Јане Чаловски - Јадро
Без претставник (Виктор Митевски, Катерина Јовчевска), МФ	Јасна Мандиќ - Ресурсен центар на родители на деца со посебни потреби
Гордана Ивановска Велковска, МК	Љупчо Петковски - Евротинк
	Бесим Небиу – ЗНМ (поднесено барање за престанок на членство на 24.09.2019 – 15та Седница)
	Андреја Стојковски – Евротинк – поранешен член

Вклученост на надворешни лица во работата и на седниците на Советот

Надворешни лица кои се стручни за определени области може да земат учество во работата на Советот на предлог на претседателот или на член на Советот, заради давање мислења по прашањата што се на дневен ред на седницата¹⁶.

Вкупно 30 различни надворешни лица континуирано присуствуваа на сите седници на Советот. Како надворешни лица учествуваа претставници од граѓански организации, ОДУ и странски организации и донатори.

Скоро на сите седници учество зеле, четири претставници на Одделението за соработка со НВО на секоја од седниците, и еден редовен претставник од кабинетот на Министерот без ресор задолжен за комуникации. На повеќе од три седници присуствуваа и два претставника на Националниот демократски институт, претставник на Делегацијата на Европската Унија и претставник од канцеларија на Претседателот на Влада на РМ.

¹⁵ Во заграда се назначени поранешните членови.

¹⁶ Согласно член 10 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

Други лица кои земале учество барем еднаш доаѓаат од редот на граѓански организации (Полио Плус, Центар за даночна политика, Конект, ФООМ). Потоа, на првата конститутивна седница и вработени лица во Канцеларија за соработка со НВОи на Владата на Република Хрватска кои спроведоа твининг проект за јакнење на капацитетот на Одделението и претставници од други институции и тоа: Канцеларија на претседателот на Владата на Република Северна Македонија, Кабинет на заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија задолжен за економски прашања и координација на економските ресори, Национален координатор за развој на културата и меѓуресурска соработка, Одделение за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат, МЗШВ, МВР, МЗ и МФ.

Престанок на членувањето во Советот

Членувањето во Советот од редовите на граѓанските организации може да престане на лично барање, отсуство од три седници на Советот во текот на една година, како и работење спротивно на одредбите на ЗЗФ и Деловникот за работа на Советот и престанување на исполнетоста на условите од член 5 став 2 и поради истек на времето. На претставниците од редовите на ОДУ може да им престане членувањето во Советот ако им престанал статусот на вработен или промени во работните задачи¹⁷.

Во првичната верзија на Одлуката, престанокот на членување од редовите на граѓанските организации можеше да настане поради неоправдано отсуство од Седниците подолго од шест месеци или две последователни седници. Ова решение беше изменето во мај 2019 г.¹⁸ во напорите да се обезбеди континуирано присуство на членовите.

Во случај на престанок на лично барање, членот е должен да поднесе во писмена форма или лично на седница барање за престанок и да го образложи при што Советот треба да го известува ГС за престанок¹⁹.

Дополнително, Советот преку претседателот, заменикот или било кој член може да поднесе предлог за престанок на членувањето поради отсуство од три седници на Советот во текот на една година, поради работење спротивно на одредбите од ЗЗФ и од деловникот за работа на Советот или поради престанување на исполнетоста на условите од членот 5 став (2) од Одлуката за формирање на Совет. На првата наредна седница, Советот може да одлучи дека се исполнети условите за престанок, а потоа се информира ГС, и се бара отпочнување на постапка за назначување на нов член.

Досега во рамки на записниците од седниците на Советот не е регистрирано подолго отсуство на член од шест месеци, освен во редовите на граѓанските организации, каде претставникот на медиуми и информатичко општество има отсуство последователно од ноември 2018 до крај на март 2019 година. Претставниците од МК и МЖСПП од редовите на органите на државна управа отсуствуваат во периодот од крај на мај до почеток на октомври 2018 година. Во поглед на одредбата отсуство од два последователни седници, забележано е во случајот на седум од членовите од редот на ГО и во случајот на девет од членовите од редовите на ОДУ. Од нив, во три случаи има дури четири последователни отсуства.

Два члена од редовите на граѓанските организации побараа престанок од функцијата член на Советот на лично барање. Имено, заради промена на статусот на вработување, беше повлечен кандидатот од ЕУ интеграции и политики. Додека на петнаесеттата седница, Советот

¹⁷ Согласно член 9 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

¹⁸ <https://nvsorabotka.gov.mk/sites/default/files/izmena%20na%20Odlukata%20za%20Sovetot%2097%202019.pdf>

¹⁹ Согласно член 15, од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

беше информиран за барањето за престанок на претставникот на областа медиуми и информатичко општество.

Сепак, значајно е да се спомене дека има расчекор во очекуваниот број на седници (со Одлука предвидени најмалку 4) и реалниот број седници кои се одржани. Имено, бројноста на седниците иако позитивна од една страна, истовремено значи и соочување со различни очекувањата кои ги имале луѓето кои се пријавувале и нивните обврски од таа перспектива, што ги оневозможува да одговорот соодветно на дадената динамика од состаноци скоро секој месец. Дополнително, ако се земе во предвид дека значаен дел од точките за дискусија (12 точки од вкупно 61 точка на 15 седници) е и избор на претставници и номинации, што може да влијае демотивирачки за членовите ваквата нефокусираност во работата на Советот.

Предлагање на расправи за разгледување на прашања од надлежност на Советот, за унапредување на неговиот метод на работа и за учество во расправата

Членовите на Советот согласно Деловникот имаат право и обврска да предложат расправи за разгледување на прашања од надлежност на Советот, како и за унапредување на неговиот метод на работа и за учество во расправата која се одвива во Советот.

Информирање на надлежните во ОДУ за заклучоците во Советот

Членовите на Советот од редовите на ОДУ, согласно Деловникот, имаат право и обврска да ги информираат надлежните во соодветната институција за заклучоците донесени во Советот.

Информирање, вклучување и консултирање на засегнатите страни

Комуникацијата и координацијата на членовите на Советот од редовите на граѓанските организации се дадени како обврска во рамки на Деловникот во член 14, каде во став 5 стои дека должност е да ги информираат, вклучуваат и консултираат засегнатите страни во областа што ја претставуваат за работата и заклучоците на Советот преку структурирани нови или постојани форми за дијалог на граѓанскиот сектор со Владата.

Кандидатите кои биле номинирани за членови, а беа избрани во своите мотивациски писма во еден дел имаат предложено и планови за комуникација и координација со засегнатите страни. Од разгледаните 17 мотивациски писма на членовите на Советот од редовите на граѓанските организации, шест членови воопшто не предвиделе план за комуникација и координација со засегнатите страни. Кај 11 членови, дадени се бројни предлози меѓу кои содржани се и принципи, активности и канали на комуникација и координација со засегнатите страни. Дел од тие предлози се: анализа на засегнати страни, план за нивно вклучување, изработка на список и мејлинг листа. Сепак, немаме дополнителна информација, од записниците, дали членовите се зафатиле со спроведување на овие активности од своите мотивациски писма.

Согласно ова, впечатокот е дека бројните предлози за комуникација и координација во рамки на мотивациските писма на членовите на Советот, се реализираат со бавно темпо. Имено, со цел зголемување на транспарентноста на работата на Советот кон граѓанските организации и јавноста, била формирана работна група за изработка на План за комуникација на Советот²⁰. На 15-тата седница дискутирано е за обврската за изработка на План за комуникација на Советот

---

²⁰ Записник од 7-ма седница на Советот одржана на 26.11.2018 г.

со барање членовите на Работната група до следната седница да предложат Нацрт-план за комуникација на Советот.

Оваа анализа, има ограничување во поглед на информираност за залагањата и комуникација на поединечни членови со организациите во нивните области. Сепак, во поглед на добивање една општа слика за искуството на граѓанските организации, за работата на Советот во анализата се служиме со резултатите од прашалникот спроведен за потребите на Извештајот за овозможувачка околина. Резултатите потврдуваат дека преовладува неинформираноста околу работата на Советот кај граѓанските организации. Имено, малку над една третина (32%) од граѓанските организации кои одговориле на прашалникот не се информирани за работата на Советот, додека 21% не знаеле дека постои ова тело. Додека, 44% од ГО одговориле дека се информирани за работата на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор.

Понатаму, одговорите на организациите на прашалникот јасно упатуваат на недоволни напори за консултации од страна на членовите во Советот. Имено, од организациите кои се свесни за постоењето на Советот (44%), најголем дел (71%) изјавиле дека членовите од редовите на граѓанските организации во Советот не ги консултираат за прашања поврзани со областите на нивното делување.

Во таа насока беше одржана работилница за членовите на Советот во јуни 2018 година, во рамки на брзиот твининг проект „Понатамошно институционализирање на структурни механизми за соработка помеѓу Владата и граѓанскиот сектор" посветена на зајакнување на капацитетите на членовите за комуникација со граѓанските организации од секторите кои тие ги претставуваат во Советот, како и комуникација помеѓу членовите.

Советот, во неколку наврати се вклучи во спроведување на консултативни настани со граѓанските организации во соработка со Граѓанскиот ресурсен центар во Скопје. Првиот се одржа во декември 2018 година за првиот нацрт на предлог-моделот за вклучување на

граѓанските организации во пристапните преговори за членство во Европската Унија. Додека на вториот претставници на Советот, ја претставија Стратегијата на Владата на Република Македонија за соработка со и развој на граѓанскиот сектор 2018-2020 и динамиката на нејзино спроведување, улогата на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор при спроведувањето на Стратегијата.

Внатрешна организација на Советот и носење на одлуки

Избор и обврски на претседател и заменик претседател на Советот

Предлозите за кандидат за претседател од редот на членовите на организациите се поднесуваат усно или во писмена форма и содржат име и презиме на кандидатот²¹. Гласањето на кандидатот за претседател, доколку е еден е јавно и со кревање на рака, но може да е тајно со гласачки ливчиња со еднаква големина и иста боја. Тајното гласање може да настане во случај кога мнозинството така сака дури и кога станува збор за само еден кандидат за претседател. Во случај на двајца кандидати гласањето оди тајно, и секој член гласа само за еден кандидат.

Претседател може да стане тој што добил мнозинство гласови од членовите во Советот, и мнозинство од вкупниот број членови од редовите на организациите. Ако има еден кандидат само, и не добие потребно мнозинство, постапката се повторува. За заменикот постапката е иста, само неопходно е обезбедување мнозинство и од страна на членовите на ОДУ.

Претседателот на Советот²²:

- го претставува и раководи со работата на Советот
- свикнува седници на Советот и претседава со нив
- ги потпишува актите што ги донесува Советот и се грижи за нивно спроведување
- ги насочува активностите на Советот во целина и на неговите членови за унапредување на соработката, дијалогот и поттикнување на развојот на граѓанскиот сектор
- остварува соработка со претседателите на советодавните тела за соработка и развој на граѓанскиот сектор на други држави
- презема мерки во случај на неспроведување на заклучоците на Советот
- се грижи за подготовка и поднесување и презентација на годишниот извештај за работата на Советот до Владата
- ја информира јавноста за работата на Советот
- врши и други работи во согласност со овој Деловник

Заменикот претседава во случај спреченост или отсуство, му помага на претседателот и ако поднесе оставка, ги врши работите до избор на нов претседател.

Претседателот на Советот од редот на членовите на организациите и заменик на претседателот од редот на органите на државната управа беа избрани на втората седница на Советот. Меѓу три кандидати, по пат на тајно гласање, за претседател беше избрана Фани Каранфиловска Пановска, извршна директорка на ФООМ и претставник на областа Развој на граѓанското општество. Додека, за заменик-претседател беше избрана Гордана Гапиќ Димитровска, државен советник од МИОА. Подетални информации за одвивањето на процесот на гласање не се дадени во записникот на втората седница²³.

Согласно информациите од записниците, прво избраната претседателка на Советот, во својот мандат и низ сите 15 седници кои се предмет на анализа ги врши сите работи предвидени

²¹ Според член 7 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

²² Според член 11 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

²³ https://www.nvosorabotka.gov.mk/sites/default/files/2dopolnetZapisnik2sedcnica_naSovetot.pdf

во Одлука. Имено таа активно го претставува²⁴ и раководи и насочува неговите активности, и презема мерки за неспроведување заклучоци и свикува седница, како и ги попишува актите на Советот.

Одлучување во Советот

Советот може да расправа и одлучува кога на седница се присутни повеќе од половина од членовите²⁵. Прво се пристапува со усвојување на записникот од претходната седница, на што членовите имаат можност да дадат свои забелешки и го потпишува претседателот на Советот.

Потоа, за определени точки од дневниот ред може да се определи работно тело или стручни лица кои ќе дадат мислење, без право да одлучуваат. Предлагачот на точките може да даде кратко усно образложение по материјалот. Времетраењето на излагањето и дискусиите по одделни материјали ги одлучува претседателот, но може и Советот со мнозинство од членовите.

За определени алинеи од став 2 во Деловникот, Советот може да одлучи со мнозинство од вкупен број на членови, и мнозинство гласови од редот на организациите²⁶. Гласањето се врши јавно со кревање рака, а може по исклучок и да е тајно со гласачки ливчиња со иста форма и боја.

Во поглед на можноста за одлучување, обезбедувањето кворум за гласање е предизвик особено со оглед на значајните отсуства кои претходно беа разгледани, и покрај тоа што од сите досега одржани седници, на две седници, не бил обезбеден. Имено, биле присутни 13 (8ма седница) и 14 (15-та седница) членови. На осмата седница, присуствувале седум члена од редовите на граѓанските организации и шест члена од редовите на органите на државна управа, и тоа е на последната седница на крајот од 2018 година во декември, која била закажана 15 дена по претходната седница. Додека, на петнаесеттата седница, присуствувале девет члена од редовите на граѓанските организации и пет члена од редовите на органите на државна управа. На останатите седници, биле присутни повеќе од половина од членовите.

Записниците од седниците на Советот започнуваат со усвојување на записникот од претходната седница. Од вкупно 15 записници во периодот на работа на Советот кој е предмет на анализа во овој извештај вкупно 12 записници биле усвоени едногласно и без забелешки. Исклучок е записникот од 2-та седница, одржана на 14.5.2018 година, кој е усвоен на 3-тата седница со дополнувања на коментарите од експертите од брзиот твининг проект „Понатамошно институционализирање на структурни механизми за соработка помеѓу Владата и граѓанскиот сектор“. Друг случај е одложувањето за наредната седница на усвојувањето на Записникот од 8-та седница на Советот, одржана на 11 декември 2018 г., поради потребата Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат да ги преработи препораките и мислењето на Советот по Предлог-програмата за финансирање на програмските активности на здруженијата и фондациите за 2019 година и мислењето да го достави до Владата, со цел Владата да ги има во предвид забелешките на Советот при евентуална измена на Буџетот за 2019 година и при планирањето на средствата наменети за финансирање на граѓанските организации во Буџетот на Република Северна Македонија за 2020 година. Овој записник заедно со записникот од 9-та седница се усвоени на 10-та седница на

²⁴ <https://www.nvosorobotka.gov.mk/?q=node/297>

²⁵ Согласно став 1 од член 23, од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

²⁶ Член 24, став 6 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

Советот. И поради немање потребно мнозинство за одлучување, на 15-та седница, Советот само се информираше и дискутираше по неколку точки и не се споменува усвојување на записникот.

За процесот на гласање во Советот, не може да се извлечат јасни заклучоци од достапните информации во записниците. Имено, три случаи на информирање за процесот на гласање се спомнуваат низ записници од седниците на Советот. Податок за гласање со број на гласови е даден за Одлуката за изменување на Одлуката за формирање на Совет за соработка со и развој на граѓанскиот сектор, која била изгласана со 18 гласа „За“, и еден против. Понатаму друг пример е изборот на седум претставници од граѓанскиот сектор во ИПА мониторинг комитетот за следење на напредокот на спроведувањето на ИПА 2012-2020 со 17 гласови „За“ од кои 10 од редот на граѓанските организации. Третиот пример е исто така поврзан со избор на шест претставници од граѓанскиот сектор, односно три членови и три заменици членови во Секторскиот мониторинг комитет на годишната Акциска програма 2017 Акција 4: Поддршка на ЕУ за вработување, образование и социјална политика со 16 гласови „За“, од кои 9 гласови од членовите од редот на граѓанските организации. На седниците е даден предлог за измена на Деловникот за работа на Советот со цел да се предвиди електронско гласање во случаите кога нема потреба од физичко присуство на членовите и предлогот е земен во предвид. Дополнително, гласањето се одвива анонимно, што не дава јасна слика за ставовите на членовите, и поддршката што ја даваат особено кога станува збор за вакви важни прашања за целиот сектор.

Содржина на записниците од седниците на Советот

Во Деловникот во член 25, во ставови од 1 до 5 е определен начинот на водење на записниците и што да содржат, и права на членовите на Советот. Имено, на секоја седница треба да се води записникот, изјавите на сите членови во Советот треба да бидат опфатени и да ги чува Одделението. Содржината на записникот треба да е: име на претседавач, име на присутни и отсутни членови, утврден дневен ред, навод за усвојување т.е. изменување на записникот од претходна седница и заклучоци по одделни точки од дневен ред, причини за одложени точки од дневен ред, време и место на одржување на седница и други прашања.

Одделението ја исполнува својата обврска да го води на начинот предвиден во Деловникот. Тие подготвуваат соодветен записник за секоја седница, кој ги содржи изјавите на сите членови и ја запазува содржината и елементите кои се предвидени во неа. Дополнително, на крајот од записниците, наведено е и времето на завршување на седницата, како и кога ќе се одржи следната (некогаш е наведен само месец, некогаш конкретен датум и час). Во поглед на содржината на Записниците, на 3-тата седница на Советот на барање на Одделението било одлучено содржината на нацрт записниците од седници е унапредена и покрај заклучоци содржи и резиме од дискусијата. Сепак ваквиот предлог од следните записници не е јасно дали е спроведен, бидејќи известувањето е на ниво на точки на дискусија во која се вклучени изјавите на членовите и на крај заклучоци.

Додека пак, на 7-мата седница на Советот, Одделението за соработка со невладини организации е задолжено да ги подготвува Нацрт-записниците во рок од 3 работни дена од денот на одржувањето на седницата на Советот, а потоа по произнесување на членовите на Советот по електронски пат во рок од 5 работни дена да ги објавува.

Дополнително, при подготовка на анализата, се соочивме со нејасноти во дел од записниците, и отсуство на детали, за читателот да може да разбере соодветно, и да биде во тек со информациите кои ги поседува Советот, и за што расправа (на пример, во третата седница има повикување на мислење на Министерство на финансии (во кое е обезбеден број на документ, но не и од каде да се најде документот).

Јавност на работата на Советот

Владата преку Одделението обезбедува услови за работа на Советот. Имено, Одделението има обврска да дава административна поддршка и да подготвува седници, годишен извештај за работа на Советот за претходна година, одржува електронска база со податоци за работа на советот, објавува дневен ред и записници од седници и други работи²⁷.

Во член 30, од Деловникот, дополнети се овие административно-технички работи со: потребата да се помогне на претседателот на Советот во подготвување и организирање на седници, подготовка на записници, се грижи за стручно-организационите прашања и за унапредување на работата на Советот, и помагање на претседателот за други одредби од Деловникот.

Седниците на Советот се јавни и според став 2 информирање на јавноста од седниците и работата на Советот преку присуства на претставници на средствата за јавно информирање на седниците на Советот, во согласност со прописите за внатрешен ред, со објавување на соопштение до јавност, презентирање на извештаите и одлуките на Советот и други материјали²⁸. Според став 3, може и да се затворени седниците, дел или целосно, за што треба да одлучи мнозинството од членовите на советот, особено мнозинство гласови од вкупниот број во редот на организациите. Дополнително, на веб-страницата на Одделението да има општо податоци за советот, дневен ред и записници и други материјали поврзани со работата.

Почнувајќи од првата конститутивна седница, до последно одржаната, редовно се објавуваат дневниот ред и записници од седници и други материјали. Информација за датум и дневен ред за одржување на седници се јавно достапни на веб-страницата на Одделението. Додека неколку дена по одржувањето на Седниците, се објавуваат и записници. Досега објавени се записници за сите 15 одржани седници кои се предмет на анализа, додека по 8мата седница почнува објавувањето на дневен ред придружен со други материјали.

²⁷ Согласно член 11 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

²⁸ Според член 28 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

Начин на работа на Советот

Честота на одржување на седници на Советот

Советот потребно е најмалку еднаш на три месеци да се состане. Имено се свикува седница за работите од надлежност на советот, на иницијатива на претседателот или по барање на најмалку една третина од членовите на советот²⁹.

Советот, од своето воспоставување ја надмина потребната честота на составување. Имено, Советот има одржано седници, со најмалку еден месец растојание, освен во два случаи кога во еден месец има и две седници организирано т.е. во месец мај 2018 година и во март 2019 година. Според записниците, причината за одржување на две седници во мај 2018 г. е поврзана со донесувањето на Стратегијата на Владата на Република Македонија за соработка со и развој на граѓанскиот сектор, со Акциски план 2018-2020. Додека, во март 2019 година се одржаа две седници, за изменување на Одлуката, со додавање на можност за престанок на членството на членовите со отсуство од три седници, наместо досегашното решение со две, како и за разгледување на Предлог-програмата за финансиска поддршка на здруженија и фондации од Буџетот на Република Северна Македонија во 2018 година и планирани средства 2019 година и ново прибраните информации за финансирање на граѓанските организации од државните институции.

На досегашните седници нема пример на свикување на седница на иницијатива на најмалку една третина од членовите на Советот.

Начин на предлагање на дневниот ред и подготовка на материјали на седниците Советот

Дневниот ред за седниците на Советот го предлага претседателот, а го утврдува на Советот на почетокот на седницата³⁰. Покана за учество на седница и дневен ред, придружен со материјали се доставуваат најдоцна пет дена пред денот за одржување на седницата, но во случај на итност (став 2), седницата може да се свика и усно, телефонски или по електронска пошта без наведување на предлог дневен ред и доставување на материјали³¹.

Материјалите се доставуваат до сите најдоцна осум дена пред денот на одржување на седницата на советот на која треба да се разгледуваат³². Во став 2 пак од член 21, итни работи може да се најдат на дневен ред без одлагање и по утврдување на дневниот ред, но потребно е посебно образложение и доставување до утврдувањето на дневниот ред.

Во рамки на записниците од седниците на Советот, не се достапни информации околу начинот на спроведување на одредбите во Деловникот поврзани со предлагање на дневниот ред и подготовка на материјали. Сепак на 8-ма седница се укажува на Одделението материјалите согласно точките од дневниот ред на седниците на Советот да ги објавува на веб-страницата, што како обврска е почитувано. Дополнително на 9-тата седница, заменик претседателката Гордана Гапиќ-Димитровска побара од Одделението материјалите по точките од Дневниот ред да бидат соодветно означени: за информирање, за расправа и за одлука и согласно тоа да подготвуваат Предлог-заклучоци пред одржувањето на седницата на Советот. На записниците на следните седници ваквиот предлог не е спроведен, иако не се исклучува

²⁹ Согласно член 20 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

³⁰ Согласно член 20 став 3 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

³¹ Според член 22 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

³² Согласно член 21 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

можноста за ваква организација на точките во интерната комуникација меѓу Одделение и членовите на Советот.

Работни тела во рамки на Советот

Советот може да формира и работни тела (групи) и да одлучи за нивен престанок, и тие се со доброволно учество на членовите на Советот³³, а може да учествуваат во нив и надворешни членови кои ќе бидат назначени од Советот без право на глас³⁴. Формираната работна група, избира координатор и тие имаат право да се јават во име на Советот пред други ОДУ, ГО и други работи во надлежност на работното тело по претходно информирање на претседателот.

Советот на четири седници (бр. 1, 6, 7, и 9) формирал работни тела (групи) во рамки на својата работа и тоа за изработка на Деловник за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор (три членови и претставник на Одделението на ГС), и на План за комуникација на Советот (четири членови, меѓу кои 1 надворешен од ХКЧП), како и за предлог за изменување и дополнување на Одлуката за формирање на Совет за соработка со и развој на граѓанскиот сектор и на Деловникот за работа на Советот (во четири членови). Освен за потребите за внатрешна работа на Советот, во еден случај предложена е и работна група за изработка на предлог модел за вклучување на граѓанските организации во процесот на преговори со Европската Унија (седум членови).

---

³³ Согласно член 27 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

³⁴ Согласно, член 26 од Деловникот за работа на Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор